

הלכות הדף היומי

מסכת נוזר

תוכן

- א. לרבות את העובדי כוכבים שהן נודרים נדרים ונדבות כישראל.....1
- ב. איש כי יפליא בערכין ... לאיתויי מופלא סמוך לאיש.....2
- ג. מופלא סמוך לאיש דאורייתא.....2
- ד. תינוק בן חדש בר עירוכי הוא.....3
- ה. ידים שאינן מוכיחות ... לא הויין ידים.....3
- ו. היתר נדרים פורחין באויר ואין להן על מה שיסמוכו.....5
- ז. חומר בעבדים מבנשים שהוא מפר נדרי אשתו.....5
- ח. ואינו מפר נדרי עבדו ... הפר לעבדו יצא לחירות ומשלים נזירותו.....7
- ט. עבר מכנגד פניו ... אומר לא ישתה.....9
- י. המפקיר עבדו יצא לחירות.....9

דף סב.

א. לרבות את העובדי כוכבים שהן נודרים נדרים ונדבות בישראל

אחד אנשים¹ ואחד נשים או עבדים מביאין כל הקרבנות, אבל העכו"ם אין מקבלין מהן אלא עולות בלבד שנאמר² (ויקרא כב פסוק כה) וּמִידָּבָרָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תִקְרְבוּ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם, אֲפִילוּ עֹלֹת הָעֹף מִקְבִּלִין מִן הַנְּכָרִי אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא עֹבֵד ע"ז, אֲבָל אֵין מִקְבִּלִין מֵהֶן שְׁלָמִים וְלֹא מִנְחֹת וְלֹא חֲטָאוֹת

¹ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ג הלכה ב

² שם דבמנחות (דף ע"ג) משמע דלא מפקינן איסורא אלא מקרא דאיש איש דכתיב ביה אשר יקריבו לה' לעולה ומרבינן נכרים מאיש דוקא לעולה ולא לשאר קרבנות דלא כתיבי בקרא אליבא דר"ע דקי"ל כוותיה ואיך רבינו ז"ל הביא הדרשא מהבא דהך קרא מוקמינן ליה בתמורה פ"ק בבעלי מומין ומשמע הא תמימים תקריבו. וי"ל דהך דרשה דרבינו ז"ל איתא בת"כ כדכתבו התוס' ז"ל שם דהכי תניא שם מניין שאין מקבלין שקלים מן הנכרי מה ת"ל ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אין לי אלא תמידין שנקראו לחם שאר קרבנות ציבור מניין ת"ל מכל אלה ופירשו שם התוס' ז"ל וקא משמע לן קרא דאפי' בא נכרי ומוסר לציבור אין מקבלין ממנו כשם דאין מקבלין ממנו קרבנות של עצמו ומיהו השתא דאשמעינן איש איש דמקבלים מהם נדרים ונדבות מוקמינן נמי קרא בבעלי מומין כדאיתא בתמורה ע"כ. ורבינו ז"ל הביא דרשה דספרי דמהווא קרא נפקא לן דאין מקבלין ממנו קרבנות ציבור וכ"ש קרבנות עצמו וקרא דאיש איש מרבה נדרים ונדבות דהוה משמע לן איסורא מקרא דמיד בן נכר וכו' ולהכי איצטריך לומר דעולה מקבלים מהן. לחם משנה שם

הלכות הדף היומי

מסכת נזיר

ואשמות, וכן עולות שאינן באות בנדר ונדבה אין מקבלין אותן מן הנכרי כגון עולת יולדת וכיוצא בה מעולות שאינן באות משום נדר ולא משום נדבה.

ב. איש כי יפליא בערכין... לאיתויי מופלא סמוך לאיש

קטן שהגיע³ לעונת נדרים והעריך או נדר דמים, חייב לשלם. שהרי נדריו קיימים.

ג. מופלא סמוך לאיש דאורייתא

כבר התבאר לעיל דף כט: שדבר ידוע שאין הזכר נקרא גדול עד שיביא שתי שערות, ורוב בני אדם הזכרים אינם מביאים שתי שערות עד בני י"ג שנים ויום אחד, ואז הוא נקרא איש, וקודם לכן עדיין אינו איש אלא קטן. ואשה ממהרת להביא שתי שערות שנה אחת מקודם לכן, דהיינו מבת שתים עשרה שנה ויום אחד, ואז היא נקראת גדולה.

אולם למרות שגבי נדרים כתיב (במדבר ל פסוק ג) איש כי ידר נדר ליקנך או השבע שבועה לאסור אסור על נפשו לא יחל דברו, והיינו גדול⁴, אך מדכתבה התורה גבי נזיר (שם ו פסוק ב) איש או אשה כי יפלא לנדר נדר נזיר וגו' מרבינן ממלת כי יפליא אפילו מופלא חכם סמוך לאיש, כי פירוש יפליא כי יפריש, כלומר כשהוא מופלא ויודע לפרש לשם מי נדר, נדרו נדר, ומדכתיב איש כי יפליא שמע מינה שהפלאה זו גם כן אינה גורמת להיות נדרו נדר אלא כשהוא סמוך לאיש, דהיינו שנה אחת קודם זמן שהוא ראוי להביא שתי שערות, והיינו בתנוקות כל שתים עשרה ובתינוק כל י"ג.

נמצא דין עונות נדרים לזכר ולנקיבה, קטן בן י"ב שנה ויום אחד, וקטנה בת י"א שנה ויום אחד, שנה סמוך לגדלות של כל אחד, ואם יודעים לשם מי נדרו ונשבעו, נדריהם נדר, ושבועתם שבועה אף על פי שלא הביאו שתי שערות⁵.

³ רמב"ם הלכות ערכין ותרמין פרק א הלכה טו

⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד רלג

⁵ ומיהו אינן לוקין אם חללו נדרים ועברו על שבועתן עד שיגדלו, דלאו דבל יחל לא קאי אלא איש גמור, כלומר גדול דהיינו בן י"ג לזכר וי"ב לנקבה, ו

הלכות הדף היומי

מסכת נזיר

ובשנת י"ג לזכר ושנת י"ב לנקבה בודקין אותם, אם יודעין לשם מי נדרו נדרן נדר ואם לאו אין נדרן נדר. ואפילו אם נדרו בתחלת השנה ובדקו אותן וידעו לשם מי נדרו, ואחר כך בסוף השנה חזרו ונדרו, אינו נדר עד שיבדקום פעם אחרת.⁶

קודם שיש י"ב לזכר וי"א לנקבה אפילו יודעים לשם מי נדרו אינו נדר אולם גוערין בהן ומכין אותן מדרבנן שלא ילמדו לשונם בנדרים ושבועות, ואם דבר קטן וקל הוא ואין בו עינוי נפש אומרים להם שיעמדו בנדרים ושבועותם, כדי שלא ירגילו עצמם בנדרים ויבואו לנהוג קלות ראש בנדרים.

מ"ג ויום אחד ואילך לזכר ומי"ב ויום אחד לנקבה אע"פ שלא הביאו ב' שערות,⁷ הרי הם גדולים ממש, ואף על פי שאין יודעים לשם מי נודרים, נדריהם נדר, ולוקין עליהם אם יחללו, הן איש הן אשה, דהוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה.

וכבר התבאר לעיל דף כח. שקטן⁸ שהגיע לעונת נדרים כלומר שהוא בן י"ב שנים וקטנה בת י"א שנים⁹, ונדר בנזיר, הרי זה נזיר ומביא קרבנותיו¹⁰, ואף על פי שעדיין לא הביא שתי שערות.

ד. תינוק בן חדש בר עירוני הוא

כמה הוא הערך¹¹, אם היה הנערך בן שלשים יום או פחות אין לו ערך והאומר עליו ערך זה עלי הרי זה כאומר ערך כלי זה עלי ואינו חייב כלום, היה מבן אחד ושלשים יום עד בן חמש שנים גמורות ערך הזכר חמשה שקלים והנקבה שלשה שקלים.

ה. ידים שאינן מוכיחות ... לא הויין ידים

כבר התבאר במסכת נדרים דף ב: ודף ה. שמכיון שעיקר הנדר אינו תלוי אלא בלשון דכתיב (במדבר ל פסוק ג) כָּל הַיָּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה לְפִיכָךְ יְדוּת נְדָרִים בְּנִדְרִים כְּלֹמֶר יְדוּת שֶׁהַתְּחִיל בְּלִשׁוֹן שֶׁמִּשְׁמַעוּ נִדְרָא וְלֹא גִמַּר הַדִּיבּוּר, אף על פי כן הוא נאסר עליו כאילו גמר כל הדיבור, וזה דומה לאדם שאוחז ביד הכלי ועל ידי כך משתמש בכלי כאילו אחז בו בעצמו, והוא שיהיו מוכיחות קצת על הנדר.

⁶ לבוש וש"ך שם א

⁷ ש"ך שם ב

⁸ רמב"ם שם פרק ב הלכה יג

⁹ כמבואר בשו"ע ונו"כ יו"ד רלג

¹⁰ דהרמב"ם ס"ל דמופלא הסמוך לאיש דאורייתא וכ"כ כל המפרשים והפוסקים בדעתו וכ"מ דעת השו"ע.

¹¹ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק א הלכה ג

הלכות הדרה היומי

מסכת נויר

כיצד, האומר לחבירו מודרני ממך שאיני אוכל לך, או מופרשני ממך שאיני אוכל לך, או מרוחקני ממך שאיני אוכל לך, אע"ג שלא הזכיר מודרני ממך בקרבן ורק התחיל לומר בלשון מודרני וא"כ לא הוי נדר שלם אלא יד כמו יד הכלי. אסור לאכול עמו, שהרי הוא כמי שהשלים הנדר. ויש אומרים¹² שאפילו אם אומר שאני אוכל לך עם אלו הלשונות בלא י' באלו לשונות גם כן אסור לאכול עמו, שכך משמעותו מודרני ממך בשאוכל לך, אבל אם אמר שאני אוכל לך לבר בלא מודרני ממך, אינו יד ואינו אסור עמו בכלום.

אולם צריך שלשון יד הנדר תוכיח את כונתו¹³, ולכן אם אמר מודרני ממך או מופרשני ממך או מרוחקני ממך ולא סיים דבריו שאיני אוכל או שאיני אוכל לך, אינו נאסר לאכול עמו אלא במה שנשמע ומוכח מהלשון, כגון, מודרני ממך משמע שלא ידבר עמו, ואינו נאסר אלא לדבר עמו¹⁴, מופרשני ממך משמע שלא ישא ויתן עמו, מרוחקני עמך שלא יעמוד בד' אמותיו¹⁵, ואינו אסור אלא באלו. וי"א¹⁶ שאינו נדר כלל.

אולם אם דוחקים בו לאכול ואמר מודרני ממך מוכח שבאכילה אמר והרי הוא כאמר מדרני שאיני אוכל לך¹⁷.

¹² רמ"א שם מהר"ן

¹³ ט"ז שם א

¹⁴ ועיין בבית מאיר שאין איסורו אלא מדרבנן שהרי אינו נאסר אלא באוסר החפצא והבא רק אסר הדיבור כמבואר בשו"ע ונ"כ שם ריג א נ"דרים אין חלין על דבר שאין בו ממש. כיצד, אמר קונם שאני מדבר עמך, שאני עושה לך, שאני מהלך לך, שאני ישן עמך אינו נדר; וכן אם אמר דיבורי ועשייתי והליכתי אסורים עליך ושינה אסורה עלי, אינו נדר ומיהו מדרבנן צריך שאלה"ה. אולם עיי"ש בש"ך א מהפרישה שמודרני שאיני אוכל "הגוף הוא החפץ אשר אוסר והרי הוא אומר מודרני או מופרשני על הגוף שהוא יהא מופרש או מודר ממנו שלא יאכל הוא עמו" וא"כ ה"ה הבא אפשר שהוא כאומר מודרני שהגוף מודר שלא ידבר, ובמרוחקני ממך דהיינו מגוף שלך א"כ הוי דבר שיש בו ממש וצ"ע.

¹⁵ וקשה למה אמרין דלשון מרוחקני ממך משמע רק ארבע אמות דלמא מרוחקני ממך משמע טובא כדאמרין [בראשית כא, טז] הרחק כמטחוי קשת, וי"ל דמצינו בגמרא דגיטין בפרק הזורק דף ע"ח לגבי גט שקרוב לו היינו בתוך ארבע אמות, דאמרין בשנים אוחזים [בבא מציעא י, א] דארבע אמות של אדם קונות, וכן מצינו במנודה לקמן בסימן של"ד [סעיף ב] שאסור לישב בארבע אמותיו, וכן גבי שבת הלכתא גמירא דארבע אמות הוי שיעור מלטול [עירובין מה, א] כדאמרין [שמות טז, כט] שבו איש תחתיו. אם כן מצינו שכל אדם יש לו ארבע אמות ואותן ארבע אמות הם ממש כגוף שלו, ואם כן יהיה הפירוש של מרוחקני ממך דהיינו מגוף שלך, ובזה משמע אפילו פסיעה אחת הוי מרוחק ממנו, אך באשר שיש לו ארבע אמות לכן אסור לישב בתוך ארבע אמותיו שלו שהוי כגוף שלו, ואין צריך להרחיק יותר, אף על גב דבעלמא משמע רחוק הרבה, אבל כאן כיון שאמר ממך משמע מלשוננו שאין צריך הרחקה יתירה. בית הלל שם

¹⁶ עיין ש"ך שם ג שמכיון דמשמע הכי ומשמע הכי לא הוי ידים מוכיחות, ושכן דעת הרא"ש והטור ותמה על הרמ"א שלא הביא דעות אלו, והב"ח מחמיר ביותר דידים שאינן מוכיחות הויין ידים והלכך אפילו לא סיים דבריו אסור אפילו לאכול עמו ואין זה עיקר בש"ס ופוסקים

¹⁷ חי' רע"א שם

והוי כמו נויר עובר לפניו כך מתבאר מדברי הרשב"א

הלכות הדף היומי

מסכת נויר

ואם אמר מודרני לך בלבד למרות שהאומר מדרני לך ומזכיר אכילה או הנאה אוסר עצמו גם על חבריו, כנזכר אם אינו מזכיר אכילה למרות שנאסר דיבור חבריו אינו אוסר על חבריו, שנכסיו יכול לאסור על חבריו ונכסי חבריו עליו, אבל דיבור חבריו אינו יכול לאסור, שאין בו ממש¹⁸.

ו. היתר נדרים פורחין באויר ואין להן על מה שיסמוכו

כבר התבאר במסכת חגיגה דף י': שמי שנדר ונתחרט¹⁹, יש לו תקנה להתיר נדרו, על ידי חכם או ג' הדיוטות על פי הכללים המבוארים במס' נדרים ובפוסקים, ודבר זה אינו מפורש להדיא בתורה כמבואר במשנה "היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו" דמעט רמז יש במקרא אלא שכן מסור לחכמים בתורה שבע"פ, והרמז במקרא מדכתיב (במדבר ל' פסוק ג) לא יחל דברו ודרשינן אבל אחרים מוחלין לו. כלומר הוא אינו יכול לעשות דברו חולין, אבל אחרים יכולים.

דף סב:

ז. חומר בעבדים מבנשים שהוא מפר נדרי אשתו

כבר התבאר במסכת נדרים דף סו. שהאב מיפר שבועות ונדרי בתו²⁰ כל זמן שהיא קטנה או נערה, נדרים או שבועות²¹ שיש בהם עינוי נפש או דברים שבינו לבינה²², אפילו נדרה על דעת רבים, ואפילו נתן לה אביה רשות לידור²³. והבעל מיפר נדרי אשתו לבדו משתכנס לחופה עד שתתגרש, והגיע הגט לידה, דכתיב (שם פסוק יא) ואם בית אישה נדרה, דהיינו נשואה שנכנסה לחופה שאז היא בבית אישה, וכתיב (שם פסוק יג) ואם הִפֵּר יִפֵּר אֶתֶם אִישָׁה בְּיוֹם שְׂמֻעוֹ וְגו'. ומשהופר הנדר שוב אינו חל עולמית אפילו אם רוצה בקיומו.

¹⁸ שו"ת התעוררות תשובה שם

¹⁹ ערוך השולחן יורה דעה סימן רכח סעיף א

²⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד רלד א

²¹ ש"ך ב

²² ש"ך שם א

²³ ש"ך שם ד

הלכות הדף היומי

מסכת נויר

ושם בדף עז: כיצד היא הפרה²⁴, שמיפר האב לבתו או הבעל לאשתו, אומר לה מופר ליכי ג' פעמים כדי לחזק ההפרה, אבל בפעם אחד נמי הוי הפרה. וכן בהקמה בפעם אחד הקמה היא.

ומפר אדם או מקיים נדרי אשתו ובתו בכל לשון ואף על פי שהיא אינה מכרת בו, וכל לשון שיאמר שמורה שקיים לה כגון שאמר יפה עשית, אין כמותך, ואם לא נדרת הייתי מדירך הרי זה קיום, מכיון שאפילו אם שתק הרי הוא מקוים, לפיכך אומרים אנו שכל לשון כל דהו שיאמר שמשמעו לשון קיום מועיל בו²⁵, ולא יוכל להפר עוד אפילו בו ביום, ואפילו לא עשה אלא כדי לצערה הרי זה קיום.

ובהפרה אם אומר לה ג' פעמים מופר ליכי או בטל ליכי או אין נדר זה כלום וכיוצא בלשונות אלו שעניינם מורה עקירת הנדר²⁶, בין בפניה בין שלא בפניה הרי זו הפרה.

אבל אם אמר לה אי אפשר שתדורי, או אין כאן נדר, הרי זה לא הפר, שאין במשמעות לשונות הללו לשון הפרה כלל.

ומפר אדם נדרי אשתו בשבת, וכן האב לבתו²⁷, גם אם אין בהפרה משום צורך השבת²⁸, וכשהוא מיפר לא יאמר²⁹ – מופר ליכי כמו שאומר בחול, משום כבוד השבת³⁰. אלא יפר בלבו³¹ ויאמר לה³² "טלי ואכלי, תעשי כך וכך" וכדומה, אבל אל יאמר לה "מופר ליכי".

²⁴ שו"ע ונו"ב שם רלד לו

²⁵ לבוש מ"ז שם לה

²⁶ בשו"ע כתב מעיקרו ועיין מ"ז לו שהקשה ממה שכתב בס"י זה סעיף נ"א שאין הבעל עוקר הנדר מעיקרו וכן הוא תלמוד ערוך בפרק נערה דבעל מינו גיין נראה דכאן אמר שהבעל אומר הלשון שיהיה מכאן ולהבא כאילו לא נדר מעולם דהיינו שיהיה לה רשות לעשות מה שתרצה, וזה יש לו כח לעשות אבל לא יועיל למפרע כאילו לא נדרה מעולם כמו שהוא בהתרת חכם.

²⁷ מ"ב שם ג

²⁸ שו"ע יו"ד רלד כד

²⁹ שו"ע יו"ד שם, מ"ב שם

³⁰ לבוש יו"ד שם כד

³¹ ובפתח הדביר ס"ק ד כתב שהיינו דווקא בנדרי אשתו שמפר שלא לצורך שבת, אבל בשאלת חכם, כיון שמתיר רק לצורך שבת זהו כבוד שבת ואינו צריך לשנות.

³² ויל"ע בנדרים שא"א לו בכח"ג, אם מותר לומר לה בהדיא בלשון מופר. שמירת שבת כהלכתה פרק כט הערה קסח. ועיין בתוס' רעק"א על המשניות (פכ"ד מ"ב) על מה שהקשו בגמ' שבת מו: מפירין נדרים בשבת ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת ואמאי לימא מי יימר דמיודקק לה בעל הקשה שהלא בעל מיפר נדרי אשתו אף שלא לצורך השבת, ומה בכך שהמאכל מוקצה. ובשלמי נדרים (עו א) תירץ, שכיון שהאוכל מוקצה אינו יכול לומר לה טלי ואכלי. ומבואר שדעתו שאם אינו יכול לומר טלי ואכלי אינו מיפר כדרכו בחול. אמנם הגרשז"א (מנחת שלמה נדרים שם) כתב שפשוט שאם אינו יכול לומר טלי ואכלי יכול להפר כדרכו בחול. ובתוספת ירושלים (שם) יישב את קושית הרעק"א, שאם אינה יכולה לאכול בשבת נחשבת ההפרה כהכנה משבת לחול ואסורה. וכתב הגרשז"א (שם) שעולה מדבריו חידוש דין שלא מצאנוהו בפוסקים, שאם נדרה שלא לאכול בשר בימות החול אינו יכול להפר לה.

הלכות הדף היומי

מסכת נויר

אולם אם חישב לשון הפרה בלב³³ ולא הוציאו בשפתיו, ולא אמר לה טלי אכלי, אינו כלום שדברים שבלב אינם דברים, טוב הוא שבחול יאמר לה בפירוש מופר ליכי, על אף שבדיעבד אם אמר טלי ואכלי טלי ושתי, וחשב לשון הפרה בלבו, הרי זו הפרה, כיון שבזה מגלה מה שבלבו והוי כמו דברים.

י"א שביטול הנדר אינו כהפרה, שכל זמן שלא הפר הנדר לאשתו אינו יכול לכופה שתעבור על הנדר אלא אם כן אמר לה טלי ואכלי ויחשוב בלבו לשון הפרה, ודעת הרמב"ם³⁴ שהמבטל נדרי אשתו ובתו אינו צריך לומר כלום, וגם לא לחשוב לשון הפרה בלבו ואפילו הכי נתבטלו כל הנדרים.

כיצד הביטול, שיכוף אותה ביום שמעו לעשותה דבר שאסרה אותו עליה, שבביטולו עוקרו מעיקרו בעל כרחיה והרי זה יותר מהתרת חכם שצריך להיות ברצונו, אבל בהפרה אינה כופה אותה אלא מיפר לה ומניחה אם רצתה עשתה ואם רצתה אינה עושה.

לפיכך, נדרה או נשבעה שלא תאכל או שלא תשתה ואמר לה מופר לך, הרי זה מופר ומותרת לאכול ולשתות. נטל ונתן לה ואמר לה טלי ואכלי טלי ושתי, הרי זו שותה ואוכלת והנדר בטל מאליו, לפי שענין לשון ההפרה הוא שיתיר הקשר מעכשיו ויחזור להיות הענין כמו שהיה קודם שבועתה, דהיינו אם תרצה תעשהו ואם תרצה לא תעשהו, והביטול הוא שיכריחנה לעשות הדבר שנשבע שלא לעשותו, ואם נטל ונתן לה ואמר לה טלי ואכלי טלי ושתי מראה לה ההפרה שבלבו, ואינו צריך להוציא בשפתיו והנדר בטל מאיליו על ידי הראות מעשיו.

ומשום כך לדעת הרמב"ם המפר נדרי³⁵ אשתו ובתו צריך להוציא בשפתיו, ואם הפר בלבו אינו מופר. אבל המבטל שהוא יותר מהפרה אינו צריך להוציא בשפתיו, אלא מבטלו בלבו בלבד ביום שמעו וכופה אותה. ויש להחמיר כסברא ראשונה, שבין בהפרה בין בביטול יוציא בשפתיו ביום שמעו, שיאמר לה מופר לך או טלי ואכלי טלי ושתי ויחשוב בלבו לשון הפרה³⁶.

ח. ואינו מפר נדרי עבדו... הפר לעבדו יצא לחירות

ומשלים נזירותו

עבד שנדר³⁷ נדר שיש בו עינוי נפש או ביטול מלאכה, אין נדרו חל כלל, מבין שמכחיש בכך את כוחו ומתבטל ממלאכתו שהוא דבר שהוא של רבו שהרי גופו קנוי לו, ובכך נדרו להרע לאחרים דהיינו לרבו, ואין אדם יכול

³³ שו"ע ונו"כ יו"ד שם לח

³⁴ פ"ג נדרים ה"ד

³⁵ שו"ע ונו"כ שם מ וכו"כ המחבר בסתם

³⁶ רמ"א שם

³⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד רסז עב

הלכות הדף היומי

מסכת נויר

להרע לאחרים³⁸, כדילפינן מקרא (ויקרא ה פסוק ד) פי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב, מה הטבה רשות אף הרעה רשות יצא להרע לאחרים, ויכול הרב לכופ אותו שיעבור עליהם ואין צריך להפר לו. ואפילו לכשישתחרר אין הנדר חל עליו³⁹.

לפיכך יש מי שאומר⁴⁰ שאם נדר נדר כאלו כגון שנדר שלא לאכול בשר, וכיוצא בו ולא כפאו הרב לעבור עליו, אלא אמר מופר לך⁴¹, יצא לחירות, שכיון שלא כפאו במקום שהיה יכול לכפותו, הרי גילה דעתו שהפקיע שיעבור. וי"א⁴² שלא יצא לחירות.

וכן אם נדר עבדו⁴³ בניירות ואמר לו מופר לך, יצא לחירות וחייב להשלים נזירותו. שהעבד כופין אותו, ואין מפירין לו, ואם הפר יצא לחירות. וי"א⁴⁴ שלא יצא לחירות. ואם ישחררו רבו חייב להשלים נזירותו. וי"א⁴⁵ שאינו חייב אל אם שוב חזר ונתרצה.

נדר העבד⁴⁶ על דבר שאין בו עינוי נפש ולא דבר שמעכב את המלאכה, אינו יכול לכפותו.

עבד שנשבע אין רבו צריך לכפותו⁴⁷, והרי הוא אחר שנשבע כקודם שנשבע, לפי שאין גופו קנוי לו כדי שתחול עליו שבועתו, ונמצא זה כמי שנשבע על

³⁸ וברמב"ם הלכות נזירות פרק ב הלכה יח כתב הטעם "מפני שאין נפשו קנויה לו ולא יחול עליו נדר, למה הדבר דומה לאוסר פירות אחרים עליהם, אבל אם אין שם עינוי ולא דבר שמעכב מלאכה אינו יכול לכופו".

³⁹ והרא"ם כתב בחדושים [לנדרים עו, ב] בשם רבו הרמב"ן [הלכות נדרים כב, ב] שאם יצא לחירות משלים נדרו, ערך לחם יורה דעה סימן רלד סעיף לט

⁴⁰ דעת הרמב"ם הלכות עבדים פרק ח הלכה יז

⁴¹ פירש הט"ז שם רסו לט דה"ק הנדר שלך הוא צריך להפרה ואני איני יכול להפר נדרך כי אין לי שעבוד עליך (דאל"ה קשה הא לשון הפרה לא שייך אלא בבעל לאשתו)

⁴² דעת הראב"ד בהשגות דלא יצא לחירות דאדרבה גילה בדעתו שיש רשות עליו להפר נדרו וכן נראה דעת הברטנורה ר"פ בתרא דנזיר. ש"ך שם נה

⁴³ ערך לחם יו"ד רלט דיני נזירות יט כ כדעת הרמב"ם נזירות שם.

⁴⁴ דעת הראב"ד שם וכן כתב במפרש

⁴⁵ דעת תוס' בסוגיא

⁴⁶ ערך לחם שם

⁴⁷ רמב"ם הלכות שבועות פרק יב הלכה ו

הלכות הדף היומי

מסכת נויר

נכסי אחר⁴⁸, דשבועה הויה מיסר גברא. ויש אומרים⁴⁹ שגם בשבועת העבד צריך שתהיה על עינוי נפש.

ט. עבר מכנגד פניו ... אומר לא ישתה

עבר⁵⁰ שנדר בנזירות וברח, או שהלך מרבו הרי זה אסור לשתות יין כדי שיצטער ויחזור לרשות רבו, וי"א⁵¹ שישתה.

י. המפקיר עבדו יצא לחירות

המפקיר עבדו⁵² זוכה בעצמו ויוצא לחירות, אבל צריך גט שיחרור להתירו בבית ישראל, ואם מת קודם ששחררו כותב לו הורש גט שחרור.

⁴⁸ המעיין היטב בדברי רבינו כאן ובהלכות נזירות פ"ב הי"ח יראה שמחלק רבינו בין נדרים לשבועות, דשבועות כיון דחלין על גברא, שהרי שבועה איכא במעשה, כמו אוכל ואלך וכיו"ב הרי דעל בחירתו ורצונו נשבע, וכיון שאינו ברשות עצמו רק רצונו קנוי לרבו, ורבו יכפהו למקום שירצה, לכן כי נשבע על עצמו הוי כנשבע שעבד אחר יאכל או ילך, שנשבע על אחר, ולא חלה השבועה כלל, אף במידי דלית ביה ענוי נפש כלל, כמו נשבע שישתה וכיו"ב, אבל בנדרים חולק רבינו בדברים שהם עינוי נפש, כמו שאסר פירות עיר זו עליו וכיו"ב, כיון דהוא נוגע לרבו אינו יכול, אבל אם אין שם ענוי ודבר המעכבו במלאכה מצי לחול האיסור עליו, דאיסורין איסור חפצא, וכמו דמצי לאסור סוכת מצוה עליו, כן מצי אסר על עצמו דבר אעפ"י שרבו לא ירצה בזה. אור שמח שם

⁴⁹ השנות הראב"ד שם דדוקא כי נשבע שיתענה הוי כאילו נשבע שירע לאחרים, לכן לא חלה השבועה, אבל במידי דאין חיוק לאדונו לא ענוי נפש ולא מניעה ממלאכה שפיר חל עליו, וזה השנה חזקה למתבונן, וכמו דמשמע פשטא דגמרא, דמייתי מלהרע או להטיב, דמידי דאינו רשות לא חלה עליו שבועה, והוי כאילו נשבע על דבר עבירה. ומרן בכסף משנה השוה דעת רבינו לדעת הראב"ד, וז"ל כמוש"כ, וכמפורש בפירוש המשנה (נזיר פ"ט מ"א) לרבינו, ולמעין היטב פה בדברי רבינו. [נאח"ז ראיתי להתו"ט שכתב כן בשיטת הרע"ב עיין שם] והבה"ג הלכות נהלות כתב, עבדא דמשתבע דלא למיעבד מלאכה כו', ואי משתבע למיעבד מידי אחרנא לא מצי רביה מיפר ליה כו', הרי דפסק כהראב"ד כפמ"ש"ב. אור שמח שם

⁵⁰ רמב"ם נזירות פרק ב הלכה יט

⁵¹ דהא ר' יוסי פליג אר"מ ור"מ ו' יוסי הלכה כר' יוסי והכ"מ כתב שנראה לו שהרמב"ם היה גורס בהיפך ר"מ אומר ישתה רבי יוסי אומר לא ישתה וכתב התוס' יום טוב אין נראה כן מלשון פירושו שבמשנה ע"כ. ולי נראה פשוט דכוונת הרמב"ם דפסק כר"מ משום דקי"ל הלכה כר"מ בנזירותיו דהיינו במקום שהוא מחמיר כדאיתא בעירובין דף מ"ז ע"א ובכתובות דף נ"ז ע"א וכאן הוא מחמיר דאע"פ דמן הדין מותר לשתות יין החמירו עליו שלא לשתות כדי שידאג ויצטרע עצמו ויחזור לרבו שיכריחנו לשתות יין ובלשון התוספות גם בלשון הרמב"ם בחיבורו ובפירושו למשנה גם בהרב ברטנורא ג"כ לא נזכר בהם לשון קנסות עוד י"ל ע"פ מה שראיתי בתוספתא שכתוב דעת ר"מ סתם ואח"כ דברי רבי יוסי בשם אומרו והו"ל סתם ומחלוקת בצדה ומבואר בתוספות ביצה דף ב' ריש ע"ב דמהני הסתם להיות רבים והוי רבים ר"מ ורבי יוסי יחיד והלכה כרבים כן נראה לי דזה עדיף למימר דהרמב"ם היה גירסת התוספתא לפניו או אף שלא היה בפניו בש"ס כן סמך על התוספתא שהגירסא כן מלומר כמ"ש הכ"מ שהרמב"ם היה לו הגירסא איפכא שזה לא נזכר בשום מקום גירסא כזה וק"ל. אורח מישור שם

⁵² שו"ע ונו"ב יו"ד רסו סד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרך היומי

מסכת נויר

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>